

-vervolg van blad 1884u2

Daardoor zullen wij een geslacht verkrijgen, dat uit echte Nederlanders bestaat, die Nederlanders zullen blijven enz. enz.

Hierna ging spreker eenige bedenkingen tegen de school met den bijbel aanhalen en ze zoo goed mogelijk, althans naar zijne wijze van zien, weerleggen. Onder anderen ongeveer deze: De tegenwoordige scholen zijn goed, en het godsdienstonderwijs moet aan de predikanten worden overgelaten.

Hij beweerde echter, dat *zij* op hun standpunt met de tegenwoordige scholen volstrekt geen genoegen *mochten* nemen, daargelaten dat hij ook heelemaal niet kon of wou ontkennen, dat er aan vele staatsscholen wel degelijk mannen aan 't hoofd stonden, maar 't was dan ook niet zoozeer om dezen dan wel om die scholen als inrichtingen volgens de wet van den tijd, die hun vijandig was, terwijl de Chr. scholen waren opgericht volgens de wet des Christen Gods.

Verder trachtte hij aan te toonen, dat een predikant niet die gave van onderwijzen bezat als de meester, die toch zoo lief tot het kinderhart wist af te dalen, en dat, al was een dominé ook even knap in 't onderwijzen als de onderwijzer, de ouders toch moesten bedenken, dat de eerste met één uur cathegisatieonderwijs op verre na niet zooveel kon uitrichten als de meester, wien *zoovele uren* ten dienste staan.

Volgens de bedenking: Het Chr. onderwijs is zoo duur, roepen velen. Spreker kon het niet ontkennen; maar zie, al weer werd het Staatsonderwijs de zondebok; dat was volgens hem zoo goedkoop, dat het als 't ware op de straat voor 't grijpen lag. Maar, zoo ging hij verder, toch zeg ik, het is niet duur, dat wil zeggen, indien gij in aanmerking neemt hoe kostelijk het is. 't Kostelijkste is altijd duur. Weest offervaardig daaromtrent – en het loon Gods zal niet uitblijven.

Eindelijk meende spr. nog als een treurig bewijs voor de weinige kennis van den Nederlander omtrent God en zijn heiligen dienst te moeten aanvoeren een werkje, als 'k wel heb verstaan, geschreven door eene vrouw in modernen geest. De schrijfster had zich blijkbaar gedrongen gevoeld om den Nederlandsche kleinen eene verklaring te geven van de betekenis der Christelijke feestdagen hier te lande, hetgeen volgens ds. *Br.* onnoodig ware geweest, wanneer toch op de scholen in den godsdienst onderwezen werd.

Wanneer men zoo van vijandige zijde met groote onbeschaamdheid vooruit dringt, m. d. r., om onze staatsscholen het brandijzer op 't gelaat te drukken, dan is het onze plicht, zooveel mogelijk, ja zij het ook met opoffering van ons goed en bloed, om den arm des schenders af te weren vóór zijne schendende hand het foeielijk werk heeft voltooid. En mogen ds. *Br.* en c.s. zeggen, dat het de heilige overtuiging is, die hen daartoe aanvoert, ook zal het de heilige overtuiging steeds bij ons zijn, die ons voor de verdrukke het zwaard uit de schede doet trekken.

Ik zal me dan bepalen tot eene nalezing van de drie opgeworpene stellingen en ze beurt voor beurt behandelen.

1. Ds. *Br.* en c.s. willen de school met den bijbel, omdat zij niet alleen onderwijst, maar ook opvoedt, zegt hij.

Ik vraag: zou ds. *Br.* de wet op 't lager onderwijs niet kennen, of zou hij met opzet verzwegen hebben wat in art. 33 dier wet staat? Daar toch kan men lezen, dat de lagere openbare school, behalve tot het aanleeren van nuttige kundigheden, is verplicht tot opleiding tot christelijke en maatschappelijke deugden. Dus juist is het ook onze school, die *opvoeden moet*.

En kan ze dat, zonder het woord Gods, waaronder men de bijbel verstaat, te gebruiken? We zullen zien.

Wij openbare onderwijzers weten, dat tot de Chr. deugden voornamelijk ook deze behoort: *Hebt uwe naasten lief als u zelven, en God boven alles – Leeft in vrede met elkander* enz. – en ik hoop bij de behandeling van de 2de stelling aan te toonen, dat de openbare of de Staatsschool is, waarin die deugden kunnen worden aangekweekt. Wij openbare onderwijzers weten, dat onder de maatschappelijke deugden worden gerekend, vooral: *eerlijkheid*, ik zeg eerlijkheid in handel en wandel, *trouw, oprechtheid, werkzaamheid, beginselvastheid* enz.

Wij onderwijzers *weten* dat alles en 'k geloof wel, dat ik ook gerust mag zeggen, over 't geheel ook *willen* wij dat alles. En waar blijft dan het *woord Gods, de bijbel, het boek der boeken?* Dat laten we thuis. Wij willen, en gevoelen daartoe ons zedelijk verplicht, den kinderen den Schepper te leeren kennen uit zijn schepsel, uit al het geschapenen, het *levende* woord Gods, opdat ze later met vrucht ook het *geschrevene* goed zullen verstaan.

-vervolg op blad 1884v